

УДК 331.5.024.5

JEL Classification: J40

DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-07-01>

АНАЛІЗ РИНКУ ПРАЦІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РІВНЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

ANALYSIS OF THE LABOR MARKET AND ENSURING STATE REGULATION OF THE LEVEL OF EMPLOYMENT OF THE POPULATION IN UKRAINE

Ладонько Л. С.

Доктор економічних наук, професор,
професор кафедри мистецьких дисциплін,
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка,
м. Чернігів, Україна
ORCID: 0000-0002-4105-051X

Калінько І. В.

Кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри загальноекономічних дисциплін,
ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж»,
м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-6937-9683

Філіпова Н. В.

Доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри публічного управління та менеджменту організацій,
Національний університет «Чернігівська політехніка»,
м. Чернігів, Україна
ORCID: 0000-0002-5720-865X

Liudmyla Ladonko

Doctor of Economics, Professor,
Professor of Art Disciplines Department,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»,
Chernihiv, Ukraine

Iryna Kalinko

Ph.D in Technical Sciences,
Associate Professor of the Department of General Economic Disciplines,
Financial-Legal College,
Kyiv, Ukraine

Nataliia Filipova

Doctor of Economics, Associate Professor,
Professor of Department of Public Administration and Organizations' Management,
Chernihiv Polytechnik National University,
Chernihiv, Ukraine

У статті досліджено сутність понять зайнятість населення та регулювання зайнятості, охарактеризовано сучасний стан державної політики у сфері забезпечення зайнятості населення, проведено аналіз рівня безробіття в Україні та наведено заходи щодо вирішення проблеми безробіття на ринку праці України. Формування ринку праці, здатного швидко і гнучко реагувати на динаміку економічного розвитку, - одна з важливих умов створення сучасного ефективно діючого ринкового механізму, оскільки ринок праці покликаний зіграти вирішальну роль у подоланні неефективної системи зайнятості населення, що склалася в нашій країні. Вирішальну роль у досягненні цілей відіграє державне регулювання ринку праці.

Основна мета управління зайнятістю полягає в недопущенні зростання безробіття до критичного рівня, стимулювання попиту на робочу силу і наближення структури пропозиції праці до структури попиту на працю. Визначено, що в Україні існує потенціал для підвищення рівня зайнятості: розвиток приватного підприємництва, малого бізнесу, сфери послуг, фермерства, ринкової інфраструктури тощо.

Ключові слова: безробіття; зайнятість; рівень зайнятості; ринок праці; регулювання зайнятості; державна політика.

Modern conditions of the development of the labor market require the active intervention of the state, because in the conditions of martial law, contradictions of the global economy, world financial crises, there is a need to create factors that ensure the stability of the system and the possibility of effective development. The regulation process of the labor market is an integral part and at the same time a complex subsystem of the market economy. The formation of a labor market capable of responding quickly and flexibly to the dynamics of economic development and it is one of the important conditions for the creation of a modern, effectively functioning market mechanism, since the labor market is called to play a decisive role in overcoming the inefficient population employment system that has developed in our country. State regulation of the labor market plays a decisive role in achieving the set goals. Society is interested in all its able-bodied citizens working, as this ensures the growth of the country's gross domestic product. In addition, the main tasks of the socio-economic development of the country require the creation of conditions for increasing the level of labor activity of the population. The priorities of state policy in the field of employment are determined considering the problems of the country's economic development in accordance with legislative and regulatory provisions and the real state of the labor market. The main goal of employment management is to prevent unemployment from growing to a critical level, to stimulate labor demand, to bring the structure of labor supply closer to the structure of labor demand. This requirement for the development and implementation of a set of measures to ensure compliance with the structure of the workforce and the structure of workplaces is constantly changing. Ukraine found itself in a very difficult situation, where the situation on the labor market is closely related to a large-scale invasion. However, today Ukraine has the potential to increase the level of employment: the development of private entrepreneurship, small business, the service sector, farming, market infrastructure, etc. To date, a legislative and regulatory framework has been created in Ukraine, mechanisms of state regulation of the labor sphere are in place, a system of analysis and forecasting of processes characterizing the social and labor sphere has been formed, a comprehensive system of monitoring the real state of the labor market has been implemented on the basis of a unified system of indicators and the methodology of their formation, which is a prerequisite for the development and implementation of long-term programs of socio-economic development, employment programs and improvement of social and labor relations. However, the issue of improving both the legislative framework and the mechanisms of state regulation of the labor market in conditions of martial law remain relevant, it is necessary to take into account the constant changes in the socio-economic and territorial situation in the state, in particular, it is necessary to develop and implement a set of measures aimed at overcoming the negative consequences of military actions.

Key words: unemployment; employment; level of employment; labor market; employment regulation; state policy.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Ринок праці є однією з найбільш важливих складових економічної системи, оскільки його стан в значній мірі впливає на темпи економічного зростання цієї системи. На ринку праці, крім інтересів ринкових суб'єктів, відображаються різні процеси: соціально-економічні, політичні, демографічні та ін. Формування ефективно функціонуючого ринку праці - одна з головних задач держави. Насьогодні в умовах воєнного періоду найбільш значущими соціально-економічними проблемами на ринку праці є проблеми, пов'язані з безробіттям та недостатністю кваліфікованих кадрів залежно від регіону країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Дослідженням проблем ринку праці і безробіття науковцями приділено багато уваги. Антошкина Л. [1], Ланченко Є. [8], Ладонько Л. [19] розглядають питання державного регулювання ринку праці та соціально-трудових відносин. Грецька-Миргородська В. [4], Талавіра Є. [13], Тарасова

К. [14], Швець П. [16], Криша В. [7] досліджують проблеми соціального забезпечення, державної політики оплати праці, вартості робочої сили. Габрук О. [3], Підгірна В. [11], Хандій О. [15] приділяють увагу питанням трудового потенціалу, працевлаштуванню людей з особливими потребами, а також аналізу рівня безробіття.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Військові дії на території України викликали корінну трансформацію усієї сукупності виробничих відносин, включаючи трудові відносини. Складаючи поряд з іншими видами ринків (ринком сировини, ринком капіталу і іншими) органічну частину ринкового механізму, ринок праці виконує в цій системі функцію об'єднання факторів виробництва і підтримки їх збалансованості.

Сучасні умови розвитку ринку праці вимагають активного державного втручання, адже в умовах воєнного стану, протиріч глобальної економіки, світових фінансових криз виникає необхідність створення факторів, що забезпечують стабільність системи та можливість ефективного розвитку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз ринку праці в Україні у сфері забезпечення зайнятості населення та обґрунтування заходів щодо вирішення проблеми безробіття на ринку праці України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес регулювання ринку праці являє собою невід'ємну складову частину і одночасно складну підсистему ринкової економіки. Формування ринку праці, здатного швидко і гнучко реагувати на динаміку економічного розвитку, - одна з важливих умов створення сучасного ефективно діючого ринкового механізму, так як ринок праці покликаний зіграти вирішальну роль в подоланні неефективної системи зайнятості населення, що склалася в нашій країні. Вирішальну роль в досягненні цих цілей відіграє державне регулювання ринку праці.

Зайнятість населення - сукупність відносин на ринку праці, пов'язаних з участю населення у трудовій діяльності. Зайнятість відображає ступінь участі населення в суспільно-корисній праці і досягнутий завдяки цьому рівень стабільності системи та економічного розвитку країни. Як зазначає

Підгірна В. С. «в процесі зайнятості відбувається задоволення потреби людини в самовираженні, а через дохід, який вона приносить, задовольняються його матеріальні потреби» [11, с. 68].

Отже, державне регулювання зайнятості - це «комплекс заходів державного впливу на ринок праці з метою забезпечення продуктивної зайнятості та соціального захисту населення. Вагомість цієї мети визначається як економічними, так і соціальними наслідками безробіття (для суспільства в цілому і для кожної особи)» [13, с.132]. Суспільство зацікавлене в тому, щоб всі його працездатні громадяни працювали, оскільки за інших рівних умов забезпечує зростання валового внутрішнього продукту країни. Крім того, основні завдання соціально-економічного розвитку країни вимагають створення умов зростання рівня трудової активності населення. Пріоритети державної політики в сфері зайнятості визначаються з урахуванням проблем економічного національного розвитку відповідно до законодавчо-нормативних забезпечень і фактичним станом ринку праці. Ключові позиції державного регулювання зайнятості населення наведено на рис.1.

Рис. 1. Ключові позиції державного регулювання зайнятості населення

Джерело: [1, с. 229]

Важливо зазначити, що регулювання ринку праці, зайнятості та безробіття здійснюється на декількох рівнях (рис. 2). Так, Антошкіна Л. зазначає, що «на всіх рівнях державне регулювання має здійснюватися на основі загальноекономічної концепції формування соціально орієнтованої ринкової економіки [1].

Крім того, у процесі регулювання необхідно вирішувати певні основні завдання. Перше завдання містить визначення довгострокових перспектив розвитку ринку праці, передбачає стабілізацію і поступове збільшення загального попиту на робочу силу, зростання її конкурентоспроможності, зниження рівня безробіття при одночасному підвищенні продуктивності праці і забезпеченні гнучкості ринку праці. Друге завдання

орієнтоване на короткострокову і середньострокову перспективи і передбачає систему заходів, спрямованих на подолання негативних наслідків кризових явищ в економіці, створення нових робочих місць, запобігання масовим вивільненням працюючих, в тому числі тривалого безробіття» [1, с.229].

Заходи державного впливу на ринок праці повинні враховувати інтереси як працівників, так і роботодавців, тому державна підтримка зайнятості включає:

- «вирішення питань підвищення рівня професійної освіти і кваліфікації працюючих;
- сприяння процесам створення нових робочих місць з належними умовами та гідною оплатою праці в окремих галузях і секторах економіки;

- підтримку самозайнятості та малого підприємництва, тобто форм зайнятості, які не потребують значних витрат з боку держави;
- вдосконалення механізмів соціального захисту населення, у тому числі окремих груп, які потребують державної підтримки і конкурентоспроможності на ринку праці;
- сприяння створенню в регіонах приватних агентств зайнятості з метою надання послуг у працевлаштуванні та самостійної зайнятості;
- створення спеціальних підприємств для організації громадських робіт в умовах, коли кош-

ти на оплату праці резервуються з регіональних фондів зайнятості, на матеріальні витрати - з регіональних і місцевих бюджетів;

- організацію перенавчання працівників, які підлягають вивільненню в результаті скорочення штатів;
- розробку і реалізацію спеціальних програм з питань забезпечення внутрішньої міграції населення з регіонів, що характеризуються наявністю критичної ситуації на ринку праці;
- створення нових казенних підприємств на базі державних підприємств-банкротів» [1, с. 232].

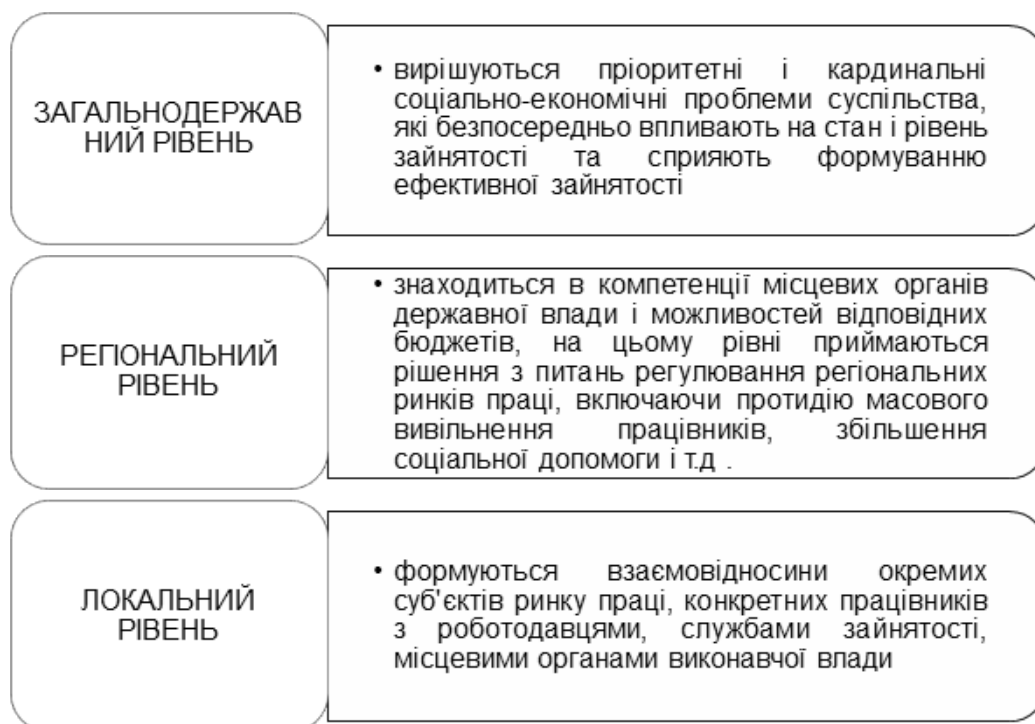

Рис. 2. Рівні регулювання ринку праці, зайнятості та безробіття

Джерело: [8, с. 149]

Як показує досвід, залежно від стану економіки та ринку праці можливі два основних варіанти проведення політики зайнятості: активний і пасивний. Активна політика зайнятості – це сукупність правових, організаційних та економічних заходів, які проводить держава з метою зниження рівня безробіття. Вона передбачає заходи з профілактики вивільнення, навчання і підвищення кваліфікації, активного пошуку і підбору робочих місць, фінансування створення нових робочих місць. Пасивна політика зайнятості передбачає виплату допомоги по безробіттю та надання простих послуг з підбору робочих місць через державну службу зайнятості. Така політика може себе виправдати лише при високої гнучкості ринку праці в цілому.

Як зазначає Ланченко Є. О.: «підвищення конкурентоспроможності робочої сили є необхідною умовою формування продуктивної зайнятості та забезпечення національних інтересів України на етапі її інтеграції в світову економічну систему.

Вирішення цих питань відноситься як до працівників робітничих професій, так і фахівців з вищою і середньою освітою. Державна політика в сфері розвитку і раціонального використання кадрового потенціалу повинна бути спрямована на забезпечення підвищення освітнього і кваліфікаційного рівня працюючих, розвиток системи професійної орієнтації, посилення мотивації до праці, державного впливу на структуру і якість підготовки і кваліфікації робочої сили. Необхідно наблизити обсяги і структуру підготовки кадрів вищими та професійно-технічними закладами до обсягів і структури попиту на ринку праці» [8, с. 159].

Антошкіна Л.І. зауважує, що «важливою умовою забезпечення продуктивної зайнятості та підвищення ефективності державної політики у сфері зайнятості є розвиток соціального партнерства. Формування системи партнерських відносин, що відповідають в повній мірі потреб ринку праці, є досить складною проблемою, про що свідчить світовий досвід. У країнах з розвинутою

ринковою економікою система соціального партнерства включає комплекс заходів, який регулюється спеціальним законодавством і охоплюють не тільки сферу трудових відносин, а й інші сфери, де стикаються інтереси різних груп» [1, с.232]. На її думку, з метою забезпечення відповідності системи соціального партнерства вимогам ринкових відносин, необхідна участь трьох незалежних сил, а саме:

- «робітничого руху, представленого профспілками, органами робочого самоврядування та іншими організаціями, які відстоюють інтереси найманих працівників»;
- «роботодавців, включаючи директорат підприємств державного сектора, окремих підприємств, комерційні та інші структури, що здійснюють наймання робочої сили»;
- «органів місцевого самоврядування, що реалізують регіональну політику зайнятості» [1, с.232].

У сучасних умовах основними проблемами в сфері зайнятості та безробіття практично будь-якої країни світу є:

- безробіття серед молоді, яка обумовлена складнощами з працевлаштуванням через відсутність досвіду роботи та практичних навичок;
- структурні зрушення в економіці, які можуть характеризуватися впровадженням нових технологій, скороченням виробництва в традиційних галузях, закриттям технічно застарілих підприємств. Ці зрушення призводять до змін у сфері зайнятості, на які суб'єкти господарювання та економіка в цілому повинні швидко реагувати;

- безробіття серед людей старшого віку, які в силу віку не можуть працевлаштуватися на багато видів робіт;

- скорочення сукупного попиту на робочу силу в зв'язку з скороченням виробництва;

- переміщення робочої сили, причиною яких є невідповідність інтересів і вимог працівника конкретного робочого місця, воєнні дії на території України, що вплинули на переміщення робочої сили по всьому світу [5];

- перехід фахівців і некваліфікованої робочої сили в сферу неформальної зайнятості, тіньової економіки або їх міграція за кордон;

- зниження якісних характеристик робочих місць, недостатнє введення в дію нових робочих місць у зв'язку з воєнною ситуацією, особливо для кваліфікованих кадрів, що призводить до руху робочої сили (міграційні потоки представлені жінками) [8, с.154].

Розглянуті проблеми призводять до таких наслідків:

- в результаті зростання безробіття дохідна частина бюджету держави скорочується, так як стає менше платників податків;

- зміни в демографічній структурі населення призводять до зменшення економічно активного населення;

- диференціації регіональних ринків праці, існування депресивних регіонів з особливо напруженою ситуацією на ринку праці і т. д.

Актуальність розглянутих проблем підтверджує і світова статистика безробіття (рис. 3).

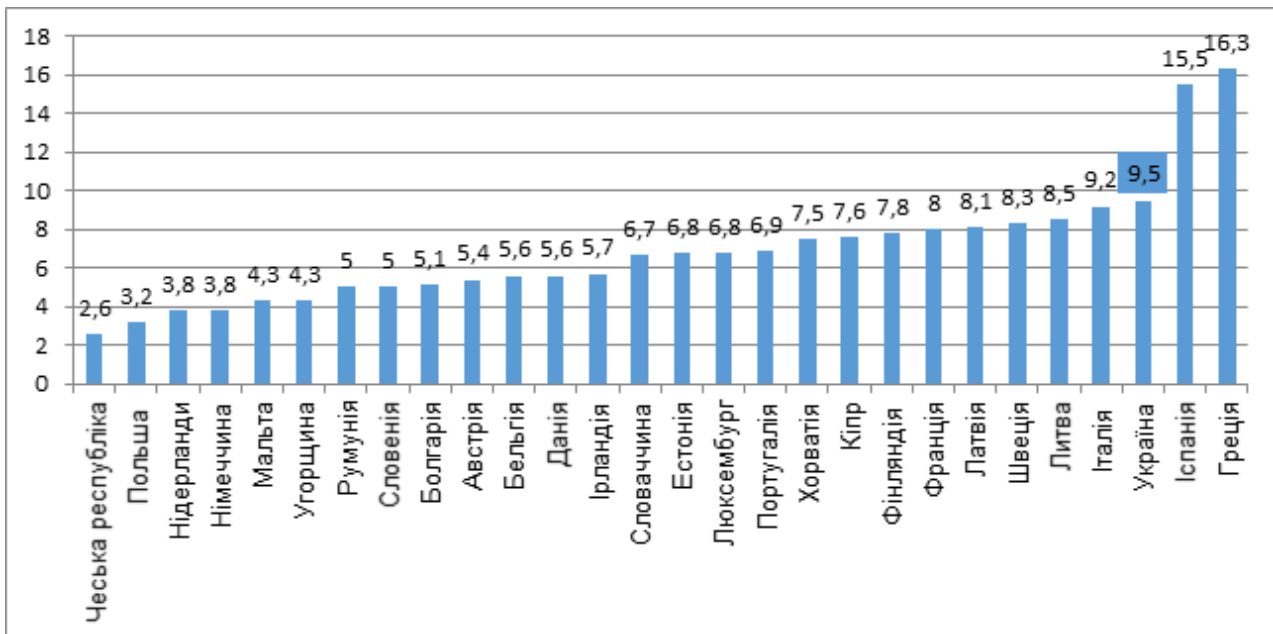

Рис. 3. Рівень безробіття в Україні та країнах ЄС, %, 2020 р.

Джерело: складено на основі [9]

Рівень безробіття в Україні є одним з найвищих порівняно з іншими європейськими країнами. Повідомляється, що «рівень безробіття в Україні серед громадян віком 15-70 років ста-

новив 8,7%. Вище рівень безробіття у Франції – 9,1%, Італії – 9,7 та Іспанії – 13,9%. Водночас у Чехії показник безробіття був на рівні 2,1%, а в Німеччині – 3,1%» [9].

За даними Державної служби статистики «в четвертому кварталі 2019 року кількість зайнятого населення України у віці 15 років і старше становила 16,5 млн. осіб, а у віці 15-70 років – 16,4 млн. осіб. Кількість безробітного населення України віком 15 років і старше та у віці 15-70 років складала по 1,6 млн. осіб» [9]. Динаміка

рівня безробіття в Україні за 2015-2019 роки представлена на рисунку 4. Також, Державною службою статистики зазначається, що Україна посідає одне з останніх місць за рівнем зайнятості – 52,7%, випередивши такі країни, як Бельгія – 51,8%, Франція – 50,6, Іспанія – 49,9 та Італія – 45,2% [9].

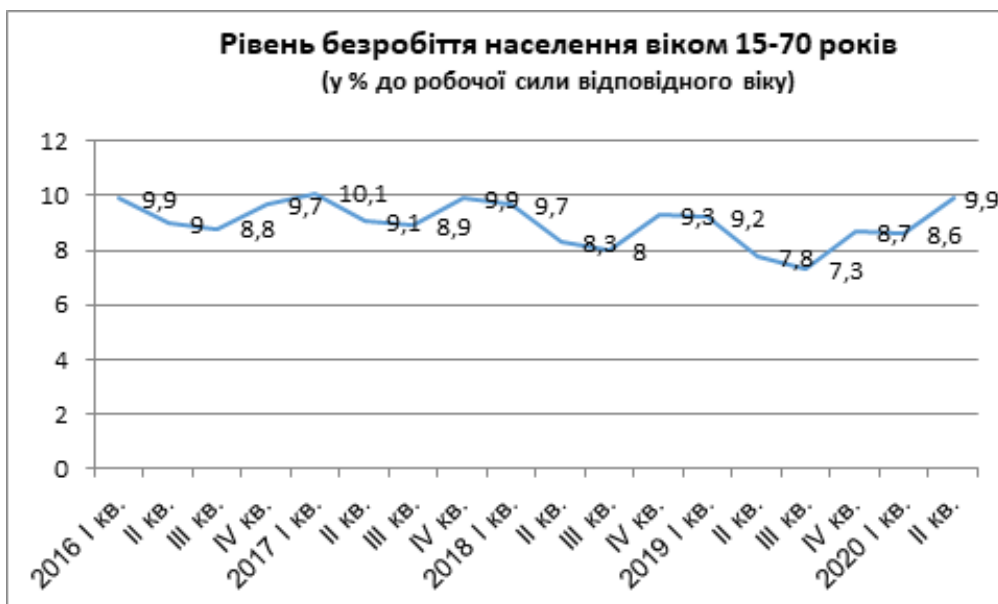

Рис. 4. Динаміка рівня безробіття в Україні, %, 2020 р.

Джерело: складено на основі [7]

У другому півріччі 2022 року ситуація на ринку праці поліпшилася, що дало змогу покращити оцінку рівня безробіття з 25,8% до 21,1%. Крім того в Нацбанку додатково було оцінено імовір-

ність втрати роботи залежно від низки соціально-демографічних характеристик респондентів: віку, регіону та місця проживання, рівня освіти тощо.

Рис. 5. Динаміка рівня безробіття в Україні у 2000-2022 р.р.

Джерело: складено на основі [17]

Проведення оцінки фактичної ефективності механізмів державного регулювання ринку праці потребує визначення факторів, що здійснювали найбільший вплив на стан і розвиток національного ринку праці протягом 2015-2022 р. (табл.1).

Україна опинилася в дуже складному становищі, коли ситуація на ринку праці тісно пов'язана з широкомасштабним вторгненням. Але все ж таки на сьогодні в Україні існує потенціал для підвищення рівня зайнятості: розвиток

приватного підприємництва, малого бізнесу, сфери послуг, фермерства, ринкової інфраструктури тощо. Відповідно до Закону України «Про зайнятість населення» [12] відносини зайнятості в Україні ґрунтуються на наступних принципах:

– «виключне право громадян розпоряджатися своїми здібностями до праці, заборона обов'язкової примусової праці (крім випадків,

спеціально встановлених законодавством). Цей принцип передбачає право людини працювати чи не працювати, а якщо працювати – то там і стільки, де і скільки це йому потрібно»;

– «створення державою умов для реалізації права громадян на працю, на захист від безробіття, на допомогу в працевлаштуванні і матеріальну підтримку в разі втрати роботи відповідно з Конституцією України» [12].

Таблиця 1

Фактори впливу на стан і розвиток ринку праці України, 2015-2022 рр

Найменування фактору	Характер прояву
Спадковий	відсутність приватновласницьких і ринкових традицій; трудовий менталітет
Соціально-економічний	спад виробництва; воєнні дії; приватизація; підвищення цін за рахунок зміни курсу; жорстка монетарна політика, звужує попит; гіпертрофований розмір тіньової економіки
Природно-ресурсний	забезпеченість стратегічними природними ресурсами; наявність вільних земель для виробничих інвестицій зовнішньоекономічна переорієнтація здебільшого внутрішньої торгівлі на імпорт; домінування в зовнішньоторговельному обороті природних ресурсів; масовий відтік ресурсів з країни
Міграційний	позитивне сальдо міграції в цілому; значне збільшення тимчасової неврахованої міграції; «відтік мізків» за кордон
Політичний	воєнний стан; особливості трудового законодавства; ступінь впливу профспілок; найбільш поширені системи найму і типи трудових контрактів

Джерело: складено авторами

Таким чином, основна мета управління зайнятістю полягає в недопущенні зростання безробіття до критичного рівня, стимулювання попиту на робочу силу і наближення структури пропозицій праці до структури попиту на працю. Ця вимога розробки та реалізації комплексу заходів щодо забезпечення відповідності структури робочої сили і структури робочих місць, безперервно змінюється. В Україні ця політика здійснюється Міністерством соціальної політики і Державною службою зайнятості. Державна служба зайнятості конкретно аналізує і прогнозує попит та пропозицію на робочу силу, інформує населення і державні органи управління про стан ринку праці, консультує громадян, а також власників підприємств, які звертаються в службу зайнятості, з одного боку, про отримання роботи, а з іншого – про забезпечення робочою силою. Вона веде облік вільних робочих місць і громадян, які звертаються з питань працевлаштування, надає допомогу громадянам у підборі підходящої роботи, організовує при необхідності професійну підготовку і перепідготовку громадян [13, с.138].

Правові, економічні та організаційні основи зайнятості населення і його захисту від безро-

біття визначено Кодексом законів про працю України, законами України «Про зайнятість населення», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», іншими законодавчими актами.

Треба зазначити, що щорічно наша держава розробляє основні напрямки щодо регулювання зайнятості населення в Україні, з кожним роком політика, яку проводить держава, стає все більш соціально-спрямованою. Так, Кабінет міністрів України 3 березня 2020 р. затвердив «план заходів щодо державної політики в сфері зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2022 року» [10]. «Затверджений план заходів спрямований на вирішення невідкладних питань в сфері зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць. План передбачає реформування державної служби зайнятості, яка повинна перетворитися в сервісну установу, яка відповідає на реальний запит і потреби людей і роботодавців» [10].

У 2022 році уряд активізував в рамках урядової програми «єРобота» підприємництво та зайнятість населення за рахунок грантових програм, відшкодування ЄСВ та частини зарплати.

У Мінекономіки України зазначають, що план заходів має напрямки: «розвиток національної економіки як основи для забезпечення продуктивної зайнятості та створення нових робочих місць; стимулювання розвитку підприємництва і самозайнятості; забезпечення створення гідних умов праці та детінізації відносин у сфері зайнятості населення; розвиток системи професійно-технічної освіти і забезпечення створення умов для професійного навчання протягом життя; забезпечення розвитку інклюзивної ринку праці; сприяння зайнятості молоді; реформування державної служби зайнятості та забезпечення інноваційного розвитку послуг на ринку праці; забезпечення реалізації ефективної державної політики в сфері трудової міграції» [10, 18].

Очікується, що реалізація плану заходів матиме позитивний вплив на ринок праці, сприятиме повній і продуктивній зайнятості, забезпечення гідних умов праці, збільшення кількості робочих місць для всіх соціальних груп населення, збалансування попиту і пропозиції за обсягом і рівнем кваліфікації робочої сили на ринку праці. Також зазначається, що «на базі даного плану заходів будуть розроблені інші документи, що регулюють сферу праці та зайнятості. Над реалізацією цього плану будуть працювати як центральні, так і місцеві органи влади, сторони соціального діалогу, вчені, суб'єкти ринку праці. До підготовки було залучено широке спектр громадських організацій, представники роботодавців та профспілок» [10, 18].

Проте, попри позитивні зрушення у сфері державного регулювання зайнятості населення, на ринку праці України в сучасних воєнних умовах є багато проблем, які потребують рішення і врегулювання з боку держави. Так, найбільш гострою проблемою є висока частка безробітних з вищою освітою, внутрішньо переміщених осіб, які втратили роботу внаслідок знищення підприємства. У зв'язку з цим необхідно забезпечити раціональну державну політику щодо фінансування навчання або перенавчання, підвищення кваліфікації спеціалістів.

Також в Україні загострена ситуація з молодіжною зайнятістю, з відтоком працездатного населення за кордон в результаті воєнних дій.

Аналіз існуючих проблем в цій сфері, дає підстави зробити висновок, що вирішення проблеми безробіття на ринку праці України, щодо регулювання незайнятості населення має включати

заходи, систематизування за такими основними напрямками:

- 1) формування нормативно-правової бази в сфері зайнятості населення;
- 2) професійна підготовка та перекваліфікація кадрів, підвищення якості робочої сили;
- 3) збереження і створення робочих місць, сприяння розвитку підприємництва та самостійної зайнятості населення;
- 4) рішення проблеми зайнятості населення в сільській місцевості;
- 5) сприяння зайнятості громадян, які потребують соціального захисту і не здатні на рівних конкурувати на ринку праці;
- 6) регулювання соціально-трудова відносин;
- 7) надання соціальних послуг зареєстрованим безробітним та внутрішньо переміщеним особам.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Розвиток економіки будь-якої держави визначається наявними трудовими ресурсами і необхідними умовами для забезпечення ефективності трудової діяльності, тому забезпечення зайнятості населення в суспільно-корисній і ефективній праці можна розглядати як фактор забезпечення стабільності та стійкого економічного зростання держави.

Підсумовуючи вищевикладений матеріал також слід зазначити, що сьогодні в Україні існує як нормативно-правова база, так і різноманітні механізми регулювання зайнятості населення, також використовують наявні системи аналізу та прогнозування розвитку соціально-трудова сфери, наявна єдина система показників, методології їх формування, що дозволяє проводити моніторинг реального стану ринку праці. Все вищезгадане є підґрунтям для розвитку соціально-трудова відносин, удосконалення існуючих та розробки нових програм соціального розвитку. В той же час питання вдосконалення нормативно-правового забезпечення, механізмів державного регулювання ринку праці України, особливо в умовах воєнного стану, залишається актуальним, враховуючи постійні зміни, обумовлені переміщенням населення, зміни територіальної та соціально-економічної ситуації в країні, з'являється постійна необхідність в розробці нових підходів, заходів, які будуть адаптивними в умовах сьогодення та сприятимуть подоланню негативних наслідків, спричинених воєнними діями тощо.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Antoshkina, L. Gosudarstvennoe regulirovanie rynka truda Ukrainy [State regulation of the labor market of Ukraine]. *Progress in Economic Sciences*, 1, 229–242. DOI: <http://dx.medra.org/10.14595/PIES/01/018> [in Russian].
2. Pro vnesennia do Kodeksu zakoniv pro pratsiu Ukrainskoi RSR zmin i dopovnen, poviazanykh z perebudovoiu upravlinnia ekonomikoju : Ukaz Prezdyii Verkhovnoi Rady Ukrainskoi RSR №5938-XI [On introducing changes and additions to the Code of Labor Laws of the Ukrainian SSR related to the restructuring of economic management : Ukaz Presidium Of The Supreme Council Of The Ukrainian SSR № 5938-XI]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5938-11#Text> [in Ukrainian].

3. Habruk, O. (2019). Pratssevlashtuvannia osib z invalidnistiu: rozghliadaemo uriadovi novatsii [Employment of persons with disabilities: we consider government innovations]. *Ofitsiino pro podatky – Officially about taxes*, 29, 22-24. [in Ukrainian].

4. Hretska-Myrhorodska, V. (2019). Dynamika sotsialnoho zabezpechennia v Ukraini za period vid pochatku rynkovoï transformatsii [Dynamics of social security in Ukraine during the period from the beginning of the market transformation]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 7. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7194>. DOI 10.32702/2307-2105-2019.7.40 [in Ukrainian].

5. Kyfiak, V.I., & Lesko, N.V. (2019). Sotsialno-ekonomichniy analiz bezrobittia v Ukraini [Socio-economic analysis of unemployment in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*, 1, 100-103. Retrieved from <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4239&i=16> DOI 10.32702/2306-6806.2019.1.100 [in Ukrainian].

6. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy vid 10.12.1971 № 322-VIII [Labor Code of Ukraine dated 10.12.1971 No 322-VIII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> [in Ukrainian].

7. Krysha, V. V., & Vlasuk, V. Ye. (2019). Dokhody i riven zhyttia naselennia: stan, problemy, perspektyvy [Income and standard of living of the population: condition, problems, prospects]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, 6, 174-178. Retrieved from <http://molodyvchenyi.in.ua/files/journal/2019/6/35.pdf>. DOI 10.32839/2304-5809/2019-6-70-35 [in Ukrainian].

8. Lanchenko, Ye. O. (2018). Kolektyvno-dohovirne rehuliuвання sotsialno-trudovykh vidnosyn u aharnomu sektori ekonomiky: stan i napriamy udoskonalennia [Collective-contracting regulation of social and labor relations in agriculture: status and directions of improvement]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika – Demography and social economy*, 3, 148-160. Retrieved from <https://dse.org.ua/arhcive/34/11.pdf> [in Ukrainian].

9. Sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Site of State Statistics Service of Ukraine]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

10. Sait Ministerstva ekonomiky Ukrainy [Site of Ministry of economy of Ukraine]. *me.gov.ua*. Retrieved from <http://surl.li/kmfek> [in Ukrainian].

11. Pidhirna, V.S., & Vodianka, L. D. (2019). Bezrobittia v Ukraini: aktualni problemy i shliakhy vyrishennia [Unemployment in Ukraine: actual problems and solutions]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*, 5, 68-71. Retrieved from http://www.economy.in.ua/pdf/5_2019/16.pdf DOI 10.32702/2306-6806.2019.5.68 [in Ukrainian].

12. Pro zainiatist naselennia: Zakon Ukrainy vid 5 lypnia 2012 roku № 5067-VI [About population employment: The Law of Ukraine from July 5 2012 No 5067-VI]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> [in Ukrainian].

13. Talavira, Ye. V., Pinchuk, S. S., & Chernysh, V. V. (2019). Doslidzhennia derzhavnoi polityky v systemi orhanizatsii opłaty pratsi v suchasnykh umovakh [State policy studies in the labor payment organization system in modern conditions]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 6, 132-139. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7123>. DOI 10.32702/2307-2105-2019.6.51 [in Ukrainian].

14. Tarasova, K. I., & Piskun, A. V. (2019). Osoblyvosti dyferentsiatsii zarobitnoi platy v Ukraini ta krainakh Yevropeiskoho Soizu [Peculiarities of wage differentiation in Ukraine and the countries of the European Union]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, 4, 537-542. Retrieved from <http://molodyvchenyi.in.ua/files/journal/2019/4/118.pdf>. DOI 10.32839/2304-5809/2019-4-68-118 [in Ukrainian].

15. Khandii, O. O. (2019). Osnovni zakonomirnosti ta chynnyky zminy rivniv trudovoho ta sotsialnoho potentsialiv [The main regularities and factors of changes in the levels of labor and social potential]. *Ekonomika. Finansy. Pravo – Economics. Finances. Law*, 7, 19-26. Retrieved from <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/755300> [in Ukrainian].

16. Shvets, P. A., & Babych, R. B. (2019). Vartist robochoi syly na rynku pratsi Ukrainy: faktory, chynnyky ta tendentsii formuvannia [The cost of labor in the labor market of Ukraine: factors, factors and trends of formation]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 5. Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/55.pdf. DOI 10.32702/2307-2105-2019.5.53 [in Ukrainian].

17. Kil'kist zareiestrovanykh bezrobitnykh [Number of registered unemployed]. *Minfin: vebсайт - Minfin: website*. Retrieved from <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/register/2022/> [in Ukrainian].

18. Sait Ministerstva ekonomiky Ukrainy [Site of Ministry of economy of Ukraine]. *me.gov.ua*. Retrieved from <http://surl.li/kmgim> [in Ukrainian].

19. Ladonko, L.S. (2022). Sotsialno-ekonomichni aspekty derzhavnogo rehuliuвання rynku pratsi v Ukraini [Socio-economic aspects of state regulation of the labor market in Ukraine]. *Naukovyi visnyk ONEU – Scientific Bulletin of Odessa National Economic University*, 1-2 (290-291), 79-87. DOI: 10.32680/2409-9260-2022-1-2-290-291-79-87 [in Ukrainian].

20. Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 19 chervnja 2003 roku No 40-IV [On the innovative activity: The Law of Ukraine from July 4 2002, No 40-IV]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text> [in Ukrainian].